

MISSI DOMINICI VO FRANSKEJ RÍŠI

TOMÁŠ KOHÚT
PRÁVNICKÁ FAKULTA,
TRNAVSKÁ UNIVERZITA V TRNAVE

ABSTRAKT

KOHÚT, TOMÁŠ: *MISSI DOMINICI VO FRANSKEJ RÍŠI*. IN HISTORIA ET THEORIA IURIS, ROČ. 4, 2012, Č.7, S. 36

Článok sa snaží zachytiť problematiku *missi dominici* ako kontrolného orgánu v rámci miestnej správy vo Franskej ríši koncom 8. storočia a začiatkom 9. storočia, najmä v období panovania Karola Veľkého. Nevyhnutnou súčasťou článku sú kapitulárie, ako prameň práva a zdroj poznania, na základe ktorých sa snažíme priblížiť existenciu, funkcie, právomoci a kompetencie úradu *missi dominici*. Dôležitou skutočnosťou zvýrazňujúcou špecifickosť úradu v oblasti kontroly miestnej správy ríše je existencia a možnosť podávania sťažností týkajúcich sa činnosti jednotlivých orgánov miestnej správy na úrad *missi dominici* a jeho paralela s moderným úradom ombudsmana.

KLÚČOVÉ SLOVÁ

missi dominici, kapitulárie, *missaticum*, správa Franskej ríše, Karol Veľký, sťažnosť

KEYWORDS

Missi Dominici, Capitularies, *Missaticum*, Administration of the Frankish Empire, Charlemagne, Complaint

KONTAKTNÉ ÚDAJE

Mgr. Tomáš Kohút
Názov pôsobiska:
Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave
Adresa:
Hornopotočná 23
918 43 Trnava
Slovenská republika
E-mail: tomas.kohut@gmail.com

ÚVOD

Za čias Karlovcov (Karolovcov) bol najvýznamnejšou postavou vo Franskej ríši nepochybne Karol Veľký (768 – 814), z nášho pohľadu najmä pre reorganizáciu správy v štáte a upevnenie postavenia orgánu, respektíve úradu *missi dominici*.

Franská ríša¹ ako patrimoniálny štát, bola dedičnou monarchiou, ktorej štátny aparát tvorili okrem panovníka (kráľ, od roku 800 cisár) ako vlastníka štátu podľa patrimoniálnej teórie, družina, poradné orgány, úradníci s administratívnou a súdnou funkciou. Panovník v sebe kumuloval svetskú moc. Velil vojsku, mal najvyššiu zákonodarnú, súdnu moc, správnu, finančnú a reprezentatívnu funkciu. V prípade panovníkov Franskej ríše išlo aj o rozhodovanie v náboženských veciach a vo veciach cirkevnej organizácie. Oprávnenia panovníka boli označované za *bannus regius*. Družina predstavovala neformálny poradný orgán panovníka, jej členovia boli kandidátmi na výkon funkcií úradníkov. Poradné zbory tvorili ľudové zhromaždenia, teda zhromaždenia slobodných mužov známe ako marcové polia, a aristokratické zhromaždenia, nadväzujúce na tradíciu staršinov. Neskôr vytvorili štátnu – kráľovskú radu.²

Úradníci tvorili aparát panovníka s diverzifikáciou na ústredných, dvorských a vidieckych úradníkov ako riadnych úradníkov a špeciálnych úradníkov *missi dominici*. Ústrednými úradníkmi bol *majordómus* a *comes palati* a úradom kráľovská kancelária na čele s referendárom alebo kancelárom. Dvorskými úradníkmi označujeme senešala (správa kráľovského paláca), maršála (vojenské úlohy), komorníka (finančná funkcia) a čašníka.

Miestna správa Franskej ríše bola už od 5. storočia spravovaná kráľom určenými grófmi ako služobníkmi v určených územných oblastiach, respektíve grófstvach, nazývaných *pagi*. Okolo 7. storočia sa zaviedlo pravidlo vyberania miestnych úradníkov z obyvateľov konkrétneho pagu, v ktorom mal úradník pôsobiť a ktorý mal spravovať. Takto vybraný služobník bol často krát majetný vlastník pôdy a nedostával od kráľa za správu pagu žiadny plat alebo odmenu. Postupne začali patriť úradníkovi príjmy z daní, ktoré v pagu vyberal a priama moc nad územím.³

Za jednu z dôležitých súčastí rozvoja a významu Franskej ríše označujeme inštitúty a inštitúcie ríše, respektíve ich počiatky. Dôležitú úlohu zohrávali aj pri dobývaní nových území, ktoré nemali rozvinutú a prepracovanú správu jednotlivých územných celkov tak ako Franská ríša. Príčinou zavádzania inštitútov a inštitúcií vo Franskej ríši, respektíve v neskoršom období ich reforiem, bol poriadok, spravodlivosť a mier v jednotlivých častiach alebo aspoň snaha o ne. Avšak v prípade území obsadených, konkrétne území nachádzajúcich sa za riekou Rýn, dochádzalo k nerešpektovaniu nariadení a zákonov vydaných Karolom Veľkým a rovnako dochádzalo aj k nerešpektovaniu vyslancov kráľa, teda *missi dominici* kmeňmi obsadenými Franskou ríšou na príslušnom území.⁴

1 FRASSETTO, M. 2003. *Encyclopedia of barbarian Europe: society in transformation*. Santa Barbara, Calif. : ABC-CLIO, 2003, 419 s, ISBN 978-1-85109-586-5, s. 269

2 VOJÁČEK, L. 2004. *Dejiny verejného práva v Európe*. Bratislava : Právnická fakulta UK v Bratislave. 2004, ISBN 80-7160-176-4, s.118-121.

3 FESLER, J. W. 1962. *French Field Administration: The Beginnings*. Comparative Studies in Society and History, Cambridge university Press, Vol. 5, No. 1 (Oct., 1962), pp. 76-111, s. 80.

4 SMITHERS, W. W. 1902. *The German Civil Code. (Das Bürgerliche Gesetzbuch.)* The American Law Register (1898-1907), Vol. 50, No. 12, Volume 41 New Series (Dec.,1902), p. 686

1 MISSI DOMINICI A MIESTNA SPRÁVA FRANSKEJ RÍŠE

Za najdôležitejšie inštitúcie s ďalekosiahlo prepracovanými zmenami presadenými kráľom Karolom Veľkým, typické pre dané obdobie vlády, môžeme označiť štyri inštitúcie, respektíve inštitúty. Prvou dôležitou sú *missi dominici* ako splnomocnenci kráľa poverení vykonávaním jeho vôle na kráľom zvolenom území, ktorí konali v jednotlivých prípadoch a s takmer neobmedzenými právomocami pri súdnych rozhodnutiach v jednotlivých prípadoch a správnych konaniach. Druhým orgánom boli *scabini* – malé skupiny špecificky kvalifikovaných súdnych sprostredkovateľov, ktorí boli povinní dozerať na miestne súdy, prípadne súdy v *pagoch*. Po tretie ide o zmenu v spôsobe dokazovania na týchto súdoch, zvlášť v prípade dôkazu svedeckou výpoveďou ako normálneho druhu v rôznych druhoch konaní. Posledným je zavedenie *inquisitio*, menovanie svedkov, ktorí mali svedčiť ako dôkaz, predsedami senátov, buď proti podozrivým alebo v prípadoch určenia práv fiscu a príležitostne pri udeľovaní kráľovských privilégií cirkvám a jednotlivcom.⁵ Vidiecka správa v rámci Franskej ríše bola vo svojej staršej forme zastúpená germánskymi stotinami, pôvodne personálnymi, neskôr územnými jednotkami so samosprávnym charakterom. Neskôr bola znovuzavedená rímska územná správa.

Karol Veľký ako panovník ríše veľkého rozsahu musel pri jej správe a pri zachovaní celistvosti ríše dbať hlavne na princíp dobrej správy ríše. To sa snažil zabezpečiť delegovaním moci na regionálnych správcov v ríši formou systému vyše tristo grófstiev ako miestnych alebo územných správnych celkov, nakoľko ich veľkosť bola odlišná. Väčšími celkami boli vojvodstvá (*ducatus*) na čele s vojvodom (*duce, dux*), nižšie obvody boli označované za grófstva. Na čele území boli osobne panovníkom vybraní šľachtici – grófi (*comes, grafio*). Grófi mali v kompetencii (grófsky *bannus*) správu územia v pozícii vedúceho správy, sudcu a vojenského veliteľa daného celku. Doplňovaní boli administratívnym aparátom, a teda ostatnými menej dôležitými úradníkmi.⁶

Okrem zverenia a rozdelenia správy na správne územné celky, potreboval Karol aj správcov, ktorí mu budú preukazovať lojálnosť. Grófi, rovnako ako pri správe pagov, neboli platení za svoju službu, čo znamenalo, že ich príjem za službu kráľovi pozostával len z percenta vybraných daní a poplatkov za nehnuteľnosti a poplatkov vybraných od kláštorov. Služba grófov trvala dlhú dobu, spravidla 15 – 30 rokov. Mali tak príležitosť aj v súvislosti so skutočnosťou, že platení za svoju službu kráľovi nikdy neboli, alebo aj ako obeť mohli byť zatiahnutí do nezákonných postupov (nadmerné vyberanie daní, vydieranie, sprisahanie).⁷ Táto situácia znamenala zmenu postavenia úradníkov *missi dominici* ako splnomocnencov (vyslancov) kráľa, ktorí za panovníkov pred Karolom Veľkým mali kompetencie len limitované, vo forme presne určených úloh, ktorými boli poverení. Už za čias Merovejovcov (460 - 751) a neskôr aj za čias majordómov a Karlovcov boli vysielaní špeciálni komisári z dvora do jednotlivých provincií. *Missi dominici*⁸ alebo kráľovskí poslovia boli oprávnenými zástupcami panovníka. Počas panovania cisára Karola Veľkého bola inštitúcia charakteristickým prvkom správy. Kontrolóri mali na starosti kontrolu miestnej správy v jednotlivých častiach ríše, grófstvach, respektíve v územnom celku, ktorý im bol zverený.⁹

Ríša mala okolo roku 802 pevné územné usporiadanie. Úradníci *missi dominici* vykonávali kontrolu v špecificky pre nich určených obvodoch *Missatsprengel* (*missaticum*), vytvorených na základe geografických a územnosprávnych princípov.¹⁰ Kontrola sa týkala najmä predstaviteľov miestnej správy grófov, ale aj ostatných orgánov, respektíve úradníkov miestnej správy. Grófi predstavovali ako správcovia území stály

5 BULLOUGH D., A. 1970. *Europae Pater: Charlemagne and His Achievement in the Light of Recent Scholarship*. The English Historical Review, Oxford University Press, Vol. 85, No. 334 (Jan., 1970), pp. 59-105, s.90

6 KRUGER, CH. 1999. *Managing A Mighty Empire: Charlemagne's Missi Dominici*. Calliope, 99, Vol. 9 Issue 7, p.27, ISSN : 10507086, s. 22.

7 KRUGER, CH. 1999. *Managing A Mighty Empire: Charlemagne's Missi Dominici*. Calliope, 99, Vol. 9 Issue 7, p.27, ISSN : 10507086, s. 22.

8 STORY, J. 2005. *Charlemagne: empire and society*. Manchester : Manchester University Press, 2005, 330 s. ISBN 0-7190-7088-0, s. 83.

9 TRETERA, J.R. 2010. *Dějiny Evropského kontinentálního práva*. Praha : PrF UK, 2010, s. 119

10 FRIED, J. 2008. *Die formierung Europas 840 – 1046*. Munchen : Oldenbourg Wissenschaftsverlag, 2008, s. 62, ISBN 978-3-486-49703-8

odvolateľný orgán, ktorý disponoval majetkami a statkami viazanými na výkon úradnej funkcie. Medzi povinnosti grófov patrilo udržiavanie poriadku vo svojom obvode a najmä ochrana práv kráľa, ktoré vykonávali prostredníctvom rozsiahlych zverených právomocí udelených kráľom. Išlo najmä o policajné právomoci kombinované so súdnou mocou. Administratívny aparát pozostával z podriadených vazalov a sluhov.¹¹

Územia, ktoré boli grófam zverené od panovníka, zodpovedali prirodzenému regiónu s rozličnou veľkosťou. Mohlo ísť o rozlohu zodpovedajúcu francúzskemu *departementu* (okres) alebo niekedy zodpovedajúcu *arrondissementu* (mestu, respektíve mestskému obvodu). Rozloha tak nebola rovnaká, respektíve primeraná v porovnaní s inými správnymi oblasťami. S hranicami grófstva sa často zhodovali hranice diecézy, ako výsledok spájania svetského a cirkevného prvku v štáte a zároveň aj ako prostriedok na dosiahnutie centralizácie. Napriek snahe panovníka vykonávať takýmto spôsobom kontrolu, dochádzalo k zneužívaniu moci a k nedbanlivosti zo strany grófov, čo nevyriešili ani upozornenia a vyhrážky sankciami zo strany panovníka.¹²

2 KAPITULÁRIE MISSI DOMINICI

V súvislosti s missi dominici je nevyhnutné spomenúť a vymedziť kapitulárie ako prameň práva a informačný zdroj o tejto inštitúcii vo Franskej ríši. Kapitulárie predstavujú na jednej strane inštrukcie pre missi dominici od kráľa, na druhej strane predstavujú informácie o missi dominici ako o špeciálnych úradníkoch v štátnej správe a o ich činnosti. Na základe týchto skutočností je nevyhnutné pozrieť sa podrobne na kapitulárie ako hlavný zdroj o činnosti úradníkov missi dominici. Činnosť grófov a ostatných úradníkov, voči ktorým mohli aj na podnet začať missi dominici vykonávať kontrolu bola obsiahnutá vo všeobecných kapituláriách vo všeobecnom rámci.

Kapitulárie predstavujú čiastkové kráľovské zákony, v zmysle dnešnej terminológie chápané ako normatívne právne akty franských panovníkov, pôvodne označované ako *praeceptum*, *edictum*, *decretio*, *preascripto*. Pomenovanie kapitulárie je príznačné obdobiu Karlovcov. Kapitulárie sú nazývané aj ako „čierne diery“ franského právneho poriadku, čo znamená, že na jednej strane sú kapitulárie hlavným a najdôležitejším zdrojom opisujúcim činnosť jednotlivých orgánov, predovšetkým missi dominici. Na druhej strane však môžu poukazovať a vytvárať názor o univerzálnosti, čo však nebola v skutočnosti celkom pravda. *Notitiae* alebo správy o súdnom konaní a ostatné zdroje obsahujú sčasti skreslené údaje o jednotlivých orgánoch a úradoch v ríši. Ich výskyt a dostupnosť je však v období 768-814 a v prvých rokoch vlády Ľudovíta Pobožného (814 – 840) značne obmedzená. Nedokážu tak plnohodnotne dopĺňať kapitulárie ako pramene všeobecné. *Notitiae* boli nepravidelne doručované Karlovi, avšak sú často ťažko interpretovateľné alebo sú vykladané len s malou mierou dôveryhodnosti. Platí to najmä o identifikovaní, či ide o *notitiae* všeobecné alebo miestne, respektíve mimoriadne alebo bežné.¹³

11 „Grófi a centenari (správcovia územných celkov) by mali nútiť všetkých byť spravodliví podľa mienky každého, a mali by mať asistentov v ich úradoch, na ktorých sa môžu bezpečne spoľahnúť, a ktorí dodržiavajú právo a spravodlivosť poctivo,...“ In LUALDI, K. 2005. *Sources of the Making of the West: Peoples and Cultures*, vol. 1: to 1740. 2nd ed. (New York: Bedford/St. Martin's, 2005), 151-55.

12 DUBY, G. 2003. *Dějiny Francie od počátku po současnost*. Praha : Karolinum, 2003, s.133, ISBN 80-7184-514-0

13 BULLOUGH D., A. 1970. *Europae Pater: Charlemagne and His Achievement in the Light of Recent Scholarship*. The English Historical Review, Oxford University Press, Vol. 85, No. 334 (Jan., 1970), pp. 59-105, s. 90

Požiadavka plniť sľuby dané panovníkovi od jednotlivých úradníkov a zároveň aj oboznamovanie verejnosti s obsahom kapitulárií ako doplnok vnútroštátneho práva, rovnako aj ako doplnok pre súdnu prax v súvislosti s písaným právom, boli smerované na *missi dominici*. V prípade prvých kapitulárií pre *missi dominici* išlo skôr o administratívne pokyny ako o legislatívu na rozdiel od regionálnych kapitulárií v rokoch 780 – 790. Na základe štatistík môžeme rozdeliť a zaradiť kapitulárie vydané po roku 800 na základe hlavného zamerania a úmyslu. Viac ako polovica, súvisela s povinnosťami *missi dominici* alebo priamo súvisela s výkonom kráľovej vôle a so správou súdnictva.¹⁴

Kapitulárie z roku 802 obsahovali komplexný počet povinností a kompetencií *missi dominici*. Podľa Ganshoha¹⁵ išlo o kapitulárie s programovým zameraním na vládnutie v kráľovstve. Podľa McKitterika išlo však o zozbieranie, respektíve systematizáciu obsahu predchádzajúcich a teda skorších kapitulárií v jednom manuskripte, obsahujúc povinnosti a kompetencie jednotlivých splnomocnencov kráľa. Doplnené boli o dotazníky, ktoré boli rozposlané po celej krajine a do všetkých obvodov *missi dominici*. Všeobecné správne kapitulárie z roku 802, respektíve súvisiace s korunováciou Karola za cisára v roku 800 boli spájané so zmienkou v Lorschských análoch¹⁶. Kronikári pripisujú dôvod vzniku úradu *missi dominici* dôvodu obavy z korupcie a noví úradníci na základe toho nemohli prijímať dary.¹⁷

Kapitulárie z roku 802 považuje Henderson za zakladaciu listinu dlhotrvajúcej inštitúcie, program mladého panovníka a predstavujú ideál, aká by ríša mala byť. Na vrchole stojí panovník, ktorého najvyššou povinnosťou je postarať sa o zabezpečenie ľudí. V jeho rukách bola spravodlivosť, morálka a náboženstvo. Jeho zem mala byť azylom alebo útočiskom bez nesvárov a bez porušovania práv druhých. Na starosti mal mať aj všetky kostoly, vdovy, siroty a pocestných, „za vládcu samotného, po Bohu a Jeho svätosti, je ustanovený za ich ochrancu a obhajcu.“

Úvod kapitulárií o *missi dominici* obsahuje správu o vyslancoch panovníka ríše vysielaných z centra a prinášajúci mier a spravodlivosť do všetkých častí ríše. Ich úlohou bolo dohliadať na činnosť všetkých ostatných úradníkov, prijímať a vyšetrovať sťažnosti podávané na nich. Podobnú inštitúciu ako sú *missi dominici* zaviedli aj v Anglicku, v časoch Henricha II. s názvom úrad potulných sudcov.¹⁸

14 Štyri kapitulárie súviseli s armádou, sedem bezprostredne súviselo s justíciou alebo zákonmi, desať s kánonickým právom a zvykmi vykonávaných v súlade so zákonom Benedikta (*The Rule of Benedict*), mníchmi. Bližšie o Benediktovom zákone ALSTON, G. C. 1907. *Rule of St. Benedict*. In *The Catholic Encyclopedia*. New York: Robert Appleton Company. (cit. 2.2.2012), dostupné na internete: <http://www.newadvent.org/cathen/02436a.htm>

15 GANSHOF, F.L. 1957. *Wat waren de Capitularia?*. Grierson *The English Historical Review*, Oxford University Press, Vol. 72, No. 283 (Apr., 1957), p. 353, (cit. 18.1.2012) dostupné na: <http://www.jstor.org/stable/558731>

16 Lorschské anály, (*Annales laureshamense*) predstavujú zbierku análov týkajúcich sa histórie Francúzska, respektíve Franskej ríše, datujúc obdobie rokov 703-803, bližšie o Lorschských análoch KING, D. 1987. *Charlemagne*. 1987, str. 137 – 45. s. 242. (cit. 22.2.2012), dostupné na internete : <http://www.deremilitari.org/resources/sources/charlemagne.htm>

17 MCKITTERICK, R. 2008. *Charlemagne: the formation of a European identity*. Cambridge University Press, 2008 - 460 s., ISBN 9780521886727, s.257.

18 HENDERSON, E. F. 1896. *Select Historical Documents of the Middle Ages*. London : George Bell and Sons, 1896; (cit. 2.2.2012), dostupné na internete: <http://avalon.law.yale.edu/medieval/capitula.asp>

Na pochopenie a výklad kapitulárií ako aj úlohy missi je dôležitá skutočnosť tvorenia výberov a kompilácií jednotlivých rukopisov, v ktorých sa kapitulárie nachádzajú. Pri absencii originálnych kapitulárií, tak takmer ucelenú zbierku kapitulárií a ich poznanie uchopili práve kópie a prepisy. V niektorých prípadoch jednotlivých ustanovení partikulárnych kapitulárií môže dôjsť k roztrúseniu v jednotlivej zbierke práve kvôli vlastnému výberu podľa predstavy zostavovateľa. Dve skoršie kapitulárie tak boli zahrnuté a tvorili základ pre veľké zbierky kapitulárií v 9. a 10. storočí. *Admonitio generalis*¹⁹ tak zahrnulo a zachovalo skoršie rukopisy z 8. storočia popri kanonickom práve a liturgickom alebo náboženskom obsahu. Herstalské kapitulárie²⁰ na druhej strane boli zahrnuté v zbierkach obsahujúcich rímske a saalské právo a malých zbierkach kapitulárií v 9. storočí.²¹

Kapitulárie sú tak spojené s kanonickým, štátnym právom a inými náboženskými textami, ako aj s textami historickými. Kapitulárie boli pôvodne vydávané ako príručky pre missi dominici nimi samotnými. Dve zbierky z Liège a Aquitánie vytvorené missi dominici v prvej a druhej dekáde 9. storočia sú dôležitým prameňom postupu prijímania inštrukcií a nariadení od kráľa.²² Zbierky kapitulárií alebo kniha missi dominici obsahuje svedectvo o úlohe missi dominici predstavujúce základné vzťahy medzi dodržiavaním zvykov a zákonov všetkými ľuďmi, kráľovskej správy a panovníkom samotným. Niektoré zbierky pravdepodobne nadväzovali na skoršie kapitulárie v jednostranovej forme alebo na zbierky kapitulárií. V mnohých prípadoch išlo o kráľovského posla, ktorý zozbieral a uchoval zbierku kapitulárií Karola Veľkého.²³

3 MISSI DOMINICI – KOMPETENCIE A PÔSOBNOSŤ

Missi dominici a ich kompetencie môžeme vymedziť na základe uvedených skutočností a informácií o kapituláriách, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou úradu missi dominici. Vytvárajú tak hlavný a neoddeliteľný právny a historický prameň poznania inštitúcie. Na základe problematiky kapitulárií tak môžeme vymedziť missi dominici ako úrad poverený kráľom na vykonávanie kontrolnej činnosti v rámci Franskej ríše.

Spočiatku Karol využíval úradníkov missi dominici príležitostne, neskôr sa stali riadnou a stálou súčasťou administratívy v štáte. Najneskôr do roku 802 sa stali missi dominici bežným nástrojom vlády Karola Veľkého a boli vysielaní do všetkých častí ríše v ročných intervaloch. Úlohou bolo vykonávanie rôznych druhov služieb pre kráľa. Existenciu úradu missi dominici môžeme nájsť aj v skoršom období. Pravdepodobne boli poverení rozširovaním Herstalských kapitulárií už v roku 779. S najväčšou pravdepodobnosťou boli poverovaní aj prevzatím do vernostných prisah Karola Veľkého v rokoch 789 a 792 až 793. Dôležitú úlohu tak zohrávali missi dominici najneskôršie za vlády synov Karola Ľudovíta Pobožného a Karola Lysého.²⁴

Význam a postavenie missi dominici vzrástol po korunovácii Karola Veľkého, keď vzrástla aj jeho zodpovednosť ako predstaviteľa kresťanstva. S tým mal nepochybne súvis aj nárast, respektíve zintenzívnenie jeho reforiem. Pre missi dominici prízvukoval najmä správanie podľa kresťanských princípov. Prisaha,

-
- 19 Admonitio generalis bola zbierka karolínskych zákonov vydané za Karola Veľkého v roku 789. V 82 článkoch pojednávala najmä o cirkevných a náboženských záležitostiach vo Franskej ríši; bližšie o admonitio generalis: MCKITTERICK, R. 1994. *Carolingian culture: emulation and innovation*, Cambridge: Cambridge University Press, ISBN 0521405866, s.19
 - 20 Herstalské kapitulárie sú krátke kapitulárie z roku 779 vydané na vyriešenie krízy v Aquitánsku.
 - 21 MCKITTERICK, R. 2008. *Charlemagne: the formation of a European identity*. Cambridge University Press, 2008, 460 s., ISBN:9780521886727, s. 263
 - 22 Gerbaldova zbierka z roku 806 bola vytvorená v čase príchodu do Liège, 60 km alebo 2 dni cesty od Aachenu štyrmi kráľovskými poslami Adalhardom, Fulradom, Unruochom a Hrocculfom, ktorých písomnosti sú rovnako súčasťou Gerbaldovej zbierky. Gerbaldove biskupské štatúty boli vydané o pár rokov skôr ako je to v prípade kapitulárii jednotlivých missi. In MCKITTERICK, R. 2008. *Charlemagne: the formation of a European identity*. Cambridge University Press, 2008 - 460 s., ISBN: 9780521886727, s. 264
 - 23 MCKITTERICK R. 2008. *Charlemagne: the formation of a European identity*. Cambridge University Press, 2008 - 460 s., ISBN 9780521886727, s. 266
 - 24 FRASSETTO, M. 2003. *Encyclopedia of barbarian Europe: society in transformation*. Santa Barbara, Calif. : ABC-CLIO, 2003, 419 s, ISBN 978-1-85109-586-5, s. 269

respektíve sľub kráľovi podľa nových pravidiel, obsahoval formuláciu „svätá služba Bohu“ a skladal ju každý muž po dovŕšení 12 rokov.²⁵ Zmena sa týkala aj oblasti práva, keď panovník prízvukoval, že právo by malo byť aplikované rovnako pre každého, zahrňujúc aj chudobných ľudí.²⁶

Pôsobnosť a rozsah činnosti missi dominici sa za Karola Veľkého rozšírili a samozrejme zabezpečila sa pravidelnosť ich kontroly, vykonávanej jedenkrát za rok. Pre kontrolu týchto úradníkov navzájom, zaviedol Karol výkon kontroly vo dvojici, keď jedna zložka pozostávala z laického alebo svetského splnomocnenca zo strany šľachty a druhá prináležala cirkevnému duchovenstvu, najmä biskupovi.²⁷ Spočiatku boli úradníci vyberaní kráľom spomedzi členov družiny bez ohľadu na sociálny status, od roku 802 boli ustanovovaní výlučne na základe príslušnosti k svetskej a cirkevnej šľachte.²⁸ Dôvodom malo byť znížené riziko korupcie v prípade príslušnosti k šľachte. Aparát pre jednotlivé územie nazývané *missaticum* tvoril svetský šľachtic (gróf) a duchovný opát alebo biskup.²⁹

Missi znamenali v rámci kontroly správy majetku kráľa Karola Veľkého veľkú oporu a pomoc pri udržaní stability v ríši práve z dôvodu zneužívania moci grófmi.³⁰ *Capitula missorum*, respektíve zverené kontrolované územia obchádzali s presnými pokynmi, respektíve predpismi. Často s celými dotazníkmi, na základe ktorých podávali správy kráľovi. Všade vystupovali ako predstavitelia a šíritelia panovníkových myšlienok a ako jeho zástupcovia.³¹

-
- 25 „Čo sa týka vernosti sľúbenej vládcovi. A on nariadil, že každý v celom jeho kráľovstve, či duchovný alebo laik, a každý vzhľadom na svoje povolanie a druh práce (majetok a držbu), musí mu teraz sľúbiť ako vládcovi vernosť, ktorú mu pred tým sľúbil ako kráľovi; a všetci, ktorí doteraz sľub nezložili rovnako, nad dvanásť rokov. A následne to bude oznámené verejnosti, tak bude môcť každý vedieť, aké veľké a koľko vecí je obsiahnutých v tej prísaha, nie viac, ako si doteraz mysleli, vernosť vládcovi ako prejav úcty, a nie privedenie nepriateľa do jeho kráľovstva a neďať súhlas alebo ukrývať bezverstvo k nemu, ale že všetci majú vedieť čo táto prísaha obsahuje.“ In LUALDI, K. 2005. *Sources of the Making of the West: Peoples and Cultures*, vol. 1: to 1740. 2d ed. (New York: Bedford/St. Martin's, 2005), 151-55
- 26 KRUGER, CH. 1999. *Managing A Mighty Empire: Charlemagne's Missi Dominici*. Calliope, 1999, Vol. 9 Issue 7, p27, 2p, ISSN : 10507086
- 27 KRUGER, CH. 1999. *Managing A Mighty Empire: Charlemagne's Missi Dominici*. Calliope, 1999, Vol. 9 Issue 7, p27, 2p, ISSN : 10507086
- 28 Všeobecné kapitulácie z roku 802: „Čo sa týka zástupcov vyslaných vládcom. Z toho dôvodu, najjasnejší a najkresťanskejší vládca Karol vybral zo svojich urodzených najmúdrejších a najrozvážnejších mužov, arcibiskupov a ďalších biskupov, a ctihodných opátov a zbožných laikov, a poslal ich po celom kráľovstve, a prostredníctvom nich sa berú v úvahu nasledujúce kapitoly na zabezpečenie života ľudí v súlade so správnymi zákonmi. Navyše, keď je niečo, čo nie je správne a bolo uzákonené, je oprávnený vyšetriť s najväčšou usilovnosťou a informovať o tom, pri vôli Božej, zmeniť to.“ In LUALDI, K. 2005. *Sources of the Making of the West: Peoples and Cultures*, vol. 1: to 1740. 2d ed. (New York: Bedford/St. Martin's, 2005), 151-55.
- 29 FRASSETTO, M. 2003. *Encyclopedia of barbarian Europe: society in transformation*. Santa Barbara, Calif. : ABC-CLIO, 2003, 419 s, ISBN 978-1-85109-586-5, s. 269
- 30 FRIED, J. 2008. *Die formierung Europas 840 – 1046*. Oldenbourg Wissenschaftsverlag, Munchen, 2008, s.62, ISBN 978-3-486-49703-8
- 31 bližšie MITTEIS-LIEBERICH. 1971. *Deutsche Rechtsgeschichte*, C. H. Beck, München, 1971.

Najdôležitejšou povinnosťou pre missi dominici ako reprezentantov kráľa bolo šíriť a presadzovať kráľovu vôľu. Okrem skladaní sľubov vernosti mali v kompetencii prípravu armády na vojenské ťaženie. Missi dominici ako kráľovským úradníkom počas vykonávania úradu patrilo aj výsostné právo kráľa *ius descensus*³² vo forme nocľahu a stravy, ktorú mal zabezpečovať príslušný gróf v kontrolovanej a prislúchajúcej oblasti.³³ Ku kompetenciám patrili taktiež kontrola správy vo všetkých oblastiach, vyšetrovanie činnosti grófov a ostatných úradníkov a prijímanie sťažností na úradníkov a úrady. Ustanovenia Všeobecných kapitulárií z roku 802 obsahovali právomoc pre missi dominici prijímať sťažnosti, pričom nie je stanovené žiadne obmedzenie pri subjekte oprávnenom na podanie sťažnosti.³⁴

Dodržiavanie Božích zákonov a sľubu panovníkovi, utajovanie a zatajovanie poddaného alebo otroka, ktorý je na úteku, krádež, a iné. Konkrétnejšie ustanovenia namierené voči grófam zakazujú premárniť benefícium udelené panovníkom³⁵, zbaviť vojenskej povinnosti zo strany grófa³⁶, neposlušnosť voči panovníkovi a neplatenie daní a poplatkov³⁷. Kontrola zahŕňala krivoprisažníctvo a krivé svedectvo, vzťahujúce sa na celé obyvateľstvo³⁸ a dopúšťanie sa ostatných nepravostí zo strany grófov a správcov území.³⁹ V súvislosti so spomenutým, ďalšou právomocou missi dominici bol aj výklad nových zákonov ľudu, teda šírenie nových kapitulárií v kráľovstve⁴⁰, presadzovanie nových zákonov vyložených v kapituláriách

-
- 32 „Ohľadne vyslancov prichádzajúcim od pána vládca. Grófi a centenarii majú povinnosť robiť opatrenia s najvyššou starostlivosťou, ak žiadajú poctu od pána vládca, pre missi, ktorí sú vysielaní, tak že majú prechádzať svoje oblasti (departementy) bez odkladu, a on prikazuje všetkým a všade, že majú povinnosť bez odkladu postarať sa,....., ale majú povinnosť prinútiť ich sa poponáhľať a majú povinnosť zaopatriť pre nich také chovanie ako naši missi môžu nariadiť.“ In LUALDI, K. 2005. *Sources of the Making of the West: Peoples and Cultures*, vol. 1: to 1740. 2d ed. (New York: Bedford/St. Martin's, 2005), s. 151-55.
- 33 FRASSETTO, M. 2003. *Encyclopedia of barbarian Europe: society in transformation*. Santa Barbara, Calif. : ABC-CLIO, 2003, 419 s, ISBN 978-1-85109-586-5, s. 269
- 34 „Nechajme missi samých vykonávať starostlivé vyšetrovanie kedykoľvek niekto tvrdí, že nejaká nepravosť bola spôsobená jemu hocikým, vtedy, keď si chceli zaslúžiť milosť všemohúceho Boha a zachovať mu vernosť, ktorú mu sľúbili, vo všetkých prípadoch, kdekoľvek v závislosti od vôle a strachu z Boha, môžu spravovať zákony spravodlivo v prípade svätej cirkvi Božej a v prípade chudobných, poručníkov a vdov a všetkých ľudí.“ In LUALDI, K. 2005. *Sources of the Making of the West: Peoples and Cultures*, vol. 1: to 1740. 2d ed. (New York: Bedford/St. Martin's, 2005), s. 151-55.
- 35 „Nikto sa nesmie odvážiť premárniť (zmariť) benefícium pána vládca, alebo spraviť ho vlastným majetkom.“ In LUALDI, K. 2005. *Sources of the Making of the West: Peoples and Cultures*, vol. 1: to 1740. 2d ed. (New York: Bedford/St. Martin's, 2005), s. 151-55.
- 36 „Nikto sa nesmie odvážiť zanedbať povolanie do vojny od vládca, a nikto z grófov nesmie byť trúfalý dovoliť si od vtedy zbaviť povinnosti nikoho, kto dlhuje vojenskú službu na základe vzťahov, lichotení alebo darov od kohokoľvek.“ In LUALDI, K. 2005. *Sources of the Making of the West: Peoples and Cultures*, vol. 1: to 1740. 2d ed. (New York: Bedford/St. Martin's, 2005), s. 151-55.
- 37 „Nikto nemôže si dovoliť mariť nikdy v žiadnom prípade rozkaz vládca, alebo každodenne s jeho prácou alebo mariť alebo znižovať alebo iným spôsobom odporovať jeho vôľu a rozkazy. A nikto sa nesmie opovážiť zanedbať platenie poplatkov a daní.“ In LUALDI, K. 2005. *Sources of the Making of the West: Peoples and Cultures*, vol. 1: to 1740. 2d ed. (New York: Bedford/St. Martin's, 2005), s. 151-55.
- 38 „Všetci majú povinnosť konať podľa missi pri vykonávaní spravodlivosti v každom ohľade. Nesmú tolerovať vôbec krivé svedectvo a krivú prisahu, preto je potrebné, že tento najviac nepriateľský trestný čin musí byť odstránený u kresťanov. Ale ak by niekto po tomto mal byť prehlásený za krivoprisažníka, nech je mu známe, že príde o svoju pravú ruku a môžu ho pripraviť o majetok, kým vynesieme naše rozhodnutie.“ In LUALDI, K. 2005. *Sources of the Making of the West: Peoples and Cultures*, vol. 1: to 1740. 2d ed. (New York: Bedford/St. Martin's, 2005), s. 151-55.
- 39 „Grófi a centenari (správcovia územných celkov) by mali nútiť všetkých byť spravodliví podľa mienky každého, a mali by mať asistentov v ich úradoch, na ktorých sa môžu bezpečne spoľahnúť, a ktorí dodržiavajú právo a spravodlivosť poctivo, ktorí žiadnym spôsobom neutlačajú chudobných, ktorí si v žiadnom prípade a zo žiadneho dôvodu nedovolia v súvislosti so zvyhodňovaním alebo odmenou, zamlčať alebo tajiť zločiny, lupičov, vrahov, cudzoložníkov, čarodejníkov, šamanov alebo bosorky a všetkých ľudí dopúšťajúcich sa svätokrádeže, ale namiesto toho ich vydajú na potrestanie a pokarhanie v súlade s právom, tak že, v zhode s Bohom, všetci títo nepriatelia môžu byť exkomunikovaní a oddelení od kresťanov.“ In LUALDI, K. 2005. *Sources of the Making of the West: Peoples and Cultures*, vol. 1: to 1740. 2d ed. (New York: Bedford/St. Martin's, 2005), s. 151-55.
- 40 „Nakoniec, preto, žiadame aby všetky naše výnosy boli známe v celom našom kráľovstve prostredníctvom našich missi, či medzi ľuďmi cirkvi, biskupmi, opátmi, kňazmi, diakónmi, kánonikmi, všetkými mníchmi a mníškami, tak že každý jeden v ich profesijnom odvetví dodržiavať náš výnos alebo nariadenie, alebo kde to môže byť prispôsobené, ďakovať občanom pre ich dobrú vôľu, alebo poskytnúť pomoc alebo kde je potreba, upokojiť alebo napraviť niečo.“ In LUALDI, K. 2005. *Sources of the Making of the West: Peoples and Cultures*, vol. 1: to 1740. 2d ed. (New York: Bedford/St. Martin's, 2005), s. 151-55.

a vyberanie daní. Takisto zabezpečovali dodržiavanie spravodlivosti na kráľovských a nižších súdoch, dokonca rozhodovanie o odvolaniach.⁴¹ Dbali rovnako na dodržiavanie spravodlivosti v súdnych záležitostiach, kde mohli byť prítomní na súdnom pojednávaní, mohli v jednotlivých prípadoch zastupovať v konaní pred súdmi a dohliadať na priebeh konania pred súdom. V súvislosti s konaním pred súdom sa stretávame aj s konkrétnym prípadom v roku 782 pri spore arcibiskupa a grófa v Narbonne boli missi dominici prítomní na súdnom konaní.⁴² Zaujímavým je ustanovenie týkajúce sa rozhodovania sudcov, ktorým panovník v kapituláriách prikázal rozhodovať podľa zákona a práva a nie podľa vlastnej vôle.⁴³ Karol Veľký vymedzil v kapitulárii aj zákaz podplácania sudcov, ako aj zákaz podplácania missi dominici pri výkone funkcie.⁴⁴ Missi dohliadali aj na cirkevné záležitosti. Do ich činnosti patrili aj súpis kráľovského majetku a podávanie písomných správ Karolovi Veľkému, opisovanie ich vlastných aktivít, opisovanie odhalených neprávostí a oznamovanie úradníkov, ktorí odmietli ich kontrolu.⁴⁵ Konanie Karola Veľkého, respektíve jeho reakcia na splnomocnencami zistené a ohlásené problémy bolo rýchle a panovník konal tak skoro ako to bolo možné, čo bolo obsiahnuté aj v kapitulárii z roku 802.⁴⁶

Úradné povinnosti vykonávali vyslanci podľa dvoch dokladov. Prvým bol ríšsky poriadok od Karola Veľkého obsahujúci písané inštrukcie a pokyny vzťahujúce sa na konkrétne územie, ktorými sa museli riadiť. Druhým bol dokument splnomocňujúci vyslancov súvisiaci s právom priechodu, ubytovania a stravy na území, kde mali poverenie vykonávať činnosť.⁴⁷

V prípade missi dominici išlo o dva druhy úradníkov: missi ad hoc (špeciálny) a bežný missus dominici. Kompetencie mali takmer rovnaké. Odlišnosť medzi dvomi typmi úradníkov spočívala v poverení ad hoc úradníkov vo vyšetrovaní špecifických prípadov mimoriadnych okolností a bezprávia.

Karolovi však bolo jasné, že ríša a systém v nej nefunguje úplne dokonale, čo naznačoval aj splnomocnencom missi dominici. Poddaní si tak museli zvyknúť a zvykli si na obracanie sa priamo na missi dominici s pomocou v oblasti porušovania ich záujmov. Panovník si tak vytvoril určitý druh pocitu u poddaných, akoby sa o nich staral sám.

-
- 41 Ustanovenia vo všeobecných kapituláriách z roku 802 obsahujú bližšie o kompetenciách: „*A nech sa nikto, pre svoju múdrosť a ľstivosť, neopováži odporovať alebo mariť písané právo, alebo súdne rozhodnutie vynesené nad ním, alebo poškodzovať cirkev Božiu alebo chudobných alebo vdovy alebo nejakého kresťana. Ale všetci by mali žiť úplne v súlade s Božími zákonmi, spravodlivo a v súlade so spravodlivým právom.*“ In LUALDI, K. 2005. *Sources of the Making of the West: Peoples and Cultures*, vol. 1: to 1740. 2d ed. (New York: Bedford/St. Martin's, 2005), s. 151-55.
- 42 Prípad z roku 782 v Narbonne sa týka súdneho sporu medzi arcibiskupom, ktorý si nárokoval emunitu (*emunitas* – pre-vod výsostného práva) nad určitými obcami, a grófom, ktorý tvrdil, že mu pozemky boli prepožičané od kráľa. Situácia z konania pred súdom obsahuje zmienku o missi dominici a ich prítomnosti. „*Na súde zasadali poslovia (missi) nášeho slávneho pána kráľa Frankov Karola v meste Narbonne, aby prejednali mnoho sporných vecí a ukončili právne záležitosti nariadeniami jeho kráľovských poslov. Týmto boli Walter, Adalbert, Fulco, Gibuin, ako aj služobníci (vassi dominici) Rodestagnus, Abundancius, ako aj sudci (iudices), ktorí mali oprávnenie na skončenie procesu a na vysvetlenie práva (causas dirimere et leges difinire), Gunter, Discol, Leoderich, Petrus, Bonavita a Sigfred.*“ In HATTENHAUER, H. 1998. *Evropské dějiny práva*. vyd. 1. Praha : C.H. Beck, 1998, 708 s., ISBN 80-7179-056-7. s. 174
- 43 „*Sudcovia majú súdiť spravodlivo podľa písaného práva a nie na základe ich vlastnej vôle.*“ In LUALDI, K. 2005. *Sources of the Making of the West: Peoples and Cultures*, vol. 1: to 1740. 2d ed. (New York: Bedford/St. Martin's, 2005), s. 151-55.
- 44 „*Pre missi alebo vedúcich na súdoch alebo sudcoch, ktorí vedia o prípade o ktorý ide, zastupovať pred súdom alebo keď je to nevyhnutné ako osoby môžu byť pripustené ako prijateľné k všetkému a ovláda prípad; ale to sa môže vykonať na základe výhody vedúcich alebo missi, ktorí sú prítomní. Ale v každom prípade môže byť na základe spravodlivosti a zákonov; a toho, že nikto nemôže mať moc podplatiť súd darom, odmenou alebo nejakým druhom ohovárania. Nikto nesmie neprávom dovoliť inému nič, ale oddanosťou a dobrou vôľou všetci majú byť pripravení vykonávať spravodlivosť.*“ In LUALDI, K. 2005. *Sources of the Making of the West: Peoples and Cultures*, vol. 1: to 1740. 2d ed. (New York: Bedford/St. Martin's, 2005), 151-55.
- 45 KRUGER, CH. 1999. *Managing A Mighty Empire: Charlemagne's Missi Dominici*. Calliope, 1999, Vol. 9 Issue 7, p27, 2p, ISSN 10507086
- 46 „*A ak by tam mohlo byť niečo, čo by spolu s územnými celkami, neboli schopní sami napraviť a dať spravodlivosti zadosť, môžu bez akejkoľvek pochybnosti oznámiť spolu so správami, rozsúdiť kráľovi, a priama cesta spravodlivosti nesmie byť nikým marená lichotením alebo darmi pre nikoho alebo žiadnym druhom vzťahov alebo strachom z moci iných.*“ In LUALDI K. 2005. *Sources of the Making of the West: Peoples and Cultures*, vol. 1: to 1740. 2d ed. (New York: Bedford/St. Martin's, 2005), s. 151-55.
- 47 KRUGER, CH. 1999. *Managing A Mighty Empire: Charlemagne's Missi Dominici*. Calliope, 1999, Vol. 9 Issue 7, p27, 2p, ISSN 10507086

Aj napriek pomerne krátkej existencii úradu splnomocnencov v podobe a forme, akú priniesol a zreformoval Karol Veľký, a rovnako aj pokusom o korupciu zo strany kontrolovaných subjektov, systém splnomocnencov bol efektívny v súvislosti s ochranou pred zásahmi zo strany ústrednej moci.⁴⁸ Inštitúcia missi dominici zaniká v 9. storočí, čomu nezabránil ani pokus Karola Lysého o znovuzavedenie inštitútu missi dominici pod názvom „kráľovskí vyslanci“ na kontrolu šľachticov v obvodoch.⁴⁹

ZÁVER

Missi dominici ako úrad, respektíve inštitúcia zaoberajúca sa kontrolnou činnosťou predstavoval dôležitú inštitúciu v súvislosti s udržaním morálneho a najmä právneho poriadku v špecifických oblastiach činnosti. Je potrebné konštatovať, že missi dominici na základe spomenutého predstavovali vyslancov kráľa, čo znamená, že boli zriadení na základe záujmu a z vôle panovníka, teda zhora, a nie z ľudu. Pod túto skutočnosť sa podpísal aj patrimoniálny charakter štátu Franskej ríše a silné postavenie panovníka v štáte, najmä Karola Veľkého v súvislosti so snahou kontrolovať správu ríše. Zverené kompetencie spísané vo forme kapitulárií sú vymedzené širokým spôsobom a obsahujú svetský aj cirkevný aspekt ochrany spoločnosti, a tak aj kráľovho majetku ako aj ochrany jednotlivcov prostredníctvom podávania podnetov. Išlo tak o kumuláciu svetskej a cirkevnej zložky doplnenú aj o významnú pozíciu v rámci kontroly súdnej moci a právomoci, čo sa pri orgánoch a úradoch tohto typu často krát stávalo a vyskytovalo.

Nezávislosť orgánu bola na jednej strane obmedzená kreáciou zo strany kráľa ako vlastníka štátu, na druhej strane však možno vidieť aj poctu a dôležitosť, ktorú missi dominici požívali zo strany obyvateľov spočívajúcu v prináležaní výsostného kráľovského práva *ius descensus* pre missi dominici. Podľa dostupných prameňov však nevieme presne určiť dĺžku funkčného obdobia úradníkov missi dominici, čo nám definovanie nezávislosti úradu do určitej miery skresľuje. Vieme len, že kreácia prebiehala spomedzi príslušníkov aristokratických členov rodín a výber vykonával panovník. Môžeme však konštatovať na základe faktických skutočností v kapituláriách pravidelné každoročné vykonávanie kontroly správy v im zverených oblastiach. Dôležitým prvkom v činnosti missi dominici bolo prijímanie sťažností a podnetov zo strany občanov, čo bolo nevyhnutné pre získavanie informácií a pre vykonávanie kontroly v oblasti správy ríše na miestnej úrovni. Subjekt dožadujúci sa ochrany nebol podľa kapitulárií obmedzený.

Rovnako za dôležitú môžeme považovať skutočnosť, že v predmetných veciach činnosti neboli úradníkom zverené rozhodovacie právomoci v konkrétnych prípadoch v merite veci. Missi dominici mali vykonávať kontrolnú činnosť v súvislosti s oznamovaním a postúpením zistenej záležitosti panovníkovi. Oblasť pôsobnosti missi dominici sa týkala okrem spomenutých kompetencií aj oblasti kontroly korupcie v ríši. V praxi sa často krát však ani missi dominici samotní nevyhli korupcii alebo pokusom o korupciu zo strany grófov a ostatných úradníkov, čo sa panovník snažil obmedziť práve dvojicou úradníkov formou ich vzájomnej kontroly podľa reformy v roku 802. Theodulf z Orleans zaznamenáva ťažkosti úradníkov missi dominici pri častej konfrontácii s ponúkanými úplatkami, čo dokazuje, že reforma z roku 802 nedokázala úplne zabrániť problému korupcie pri vykonávaní úradu missi dominici. Napriek tomu však možno tvrdiť, že išlo o dôležitý prvok karolínskej správy.⁵⁰

48 KRUGER, CH. 1999. *Managing A Mighty Empire: Charlemagne's Missi Dominici*. Calliope, 1999, Vol. 9 Issue 7, p27, 2p, ISSN 10507086

49 FRIED, J. 2008. *Die formierung Europas 840 – 1046*. Munchen : Oldenbourg Wissenschaftsverlag, 2008, s. 62, ISBN 978-3-486-49703-8

50 FRASSETTO, M. 2003. *Encyclopedia of barbarian Europe: society in transformation*. Santa Barbara, Calif. : ABC-CLIO, 2003, 419 s, ISBN 978-1-85109-586-5, s. 269

Nevieme jednoznačne určiť, či dôležitosť a postavenie missi dominici v štáte prispelo k vnímaniu Franskej ríše ako silného a stabilného štátu za čias Karola Veľkého alebo naopak stabilita štátu a fungujúci systém v ňom napomohli úspechu missi dominici ako orgánu poverenému kontrolovať úradníkov a dohliadať na spravodlivosť v ríši. Každopádne je jasné, že missi dominici zohrali dôležitú úlohu pri udržaní stability v miestnej správe a zabezpečení správnych väzieb a spolupráce v ríši.

RESUME

KOHÚT, Tomáš: Missi Dominici in Frankish Empire. In *HISTORIA ET THEORIA IURIS*, Vol. 4, 2012, No.7, p. 36

The article is trying to capture missi dominici as control body in local government in Frankish empire in the late eight and the early ninth century, especially during the government of Charlemagne. Inevitable part of the article are capitularies as a source of law, on which we can bring near the existence, functions, powers and competence of the office of missi dominici. The important fact foregrounding specific position in the area of control in local government in the empire is possibility of application of complaint on missi dominici in cases concerning illegal and wrong activity of local government bodies and offices. Important is also parallel with the modern office of ombudsman.